

Till Miljö- och energidepartementet

Dnr M2019/00661/S

Stockholm 24/06/2019

Yttrande angående SOU 2019:13

Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation, Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation och Folkhögskoleföreningen inom SKL samverkar under namnet Sveriges folkhögskolor. Vi har fått möjlighet att lämna remissvar på SOU 2019:13 "Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet".

Vi lämnar endast kommentarer på förslag som rör folkhögskolornas/folkbildningens verksamhet.

Sammanfattning

RIO, Ofi och Fhf välkomnar remissens fokus på samverkan mellan olika aktörer, att civilsamhället och därigenom folkhögskolorna ses som viktiga för genomförandet av agenda 2030 samt ett tydligt fokus på vikten av folkbildning.

Vi är positiva till utredningens förslag att arbetet för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling får en starkt ställning. De 156 folkhögskolorna arbetar i stor utsträckning med det sedan flera år och vår ordinarie verksamhet ligger i linje med agendans mål. Vi hoppas därför kunna bli en ännu tydligare aktör i fler processer kring Agenda 2030.

Förtydliga folkbildning generellt och statsbidragsberättigad folkbildning.

En stor del av det arbete som görs inom folkbildningen sker inom den statsbidragsberättigade verksamheten på folkhögskolor och studieförbund, men mycket folkbildning sker också i det civila samhället i stort. Det är därför viktigt att förtydliga vad som avses i de olika skrivningarna om folkbildning.

Lärande för hållbar utveckling är ett viktigt fokus.

Vi ser positivt på att lärande för hållbar utveckling lyfts fram som ett fokusområde. Folkhögskolorna fyller en viktig roll inom lärande för hållbar utveckling och vi önskar att folkhögskolorna tas med i de förslag som läggs fram kring bland annat kompetensutveckling av

lärare. Folkhögskolorna i Sverige är också beredda att vara en resurs för att utbilda utbildare inom Agenda 2030 inom tex kommuner och regioner.

De unga generationernas, barn och ungdomars betydelse betonas särskilt i agendan och behöver ges kunskap om hållbar utveckling för att agendan ska uppnås. Folkhögskolans deltagare är i huvudsak unga vuxna och vi vill också lyfta den viktiga målgruppen i förverkligandet av agendan.

Forskning och innovation i relation till Agenda 2030

Regeringen föreslås inför nästa forskningsproposition uppdra åt universitet, högskolor och andra relevanta myndigheter att belysa forsknings- och innovationsbehov i relation till Agenda 2030. Som tillägg till det vill vi också poängtera behovet av en ökad folkbildningsforskning och forskning om det ickeformella lärandets betydelse för förverkligandet av Agenda 2030. Agenda 2030 visar tydligt att behovet av satsningar på vuxnas utbildning och lärande är väldigt stort, men det finns idag få forskningsinsatser på området.

Kommuner och landsting centrala för genomförandet, folkhögskolorna en viktig del

I de föreslagna regionala och nationella Agenda 2030-forumen kan och vill folkhögskolorna ta en aktiv roll, både genom sitt gedigna arbete kring Agenda 2030, genom sitt mångfaldsperspektiv, bredd av målgrupper och fokus på social hållbarhet. Folkhögskolans frihet att själv utforma sin inriktning och sitt kursutbud gör också att man snabbt kan uppmärksamma nya frågor och kunskapsbehov. Vi ser därför folkhögskolorna, både de offentligägda och de som ägs av folkrörelser som relevanta samarbetspartners i de Agenda 2030-satsningar som görs av kommuner och regioner.

Utvärdering och uppföljning

Folkhögskolorna har ett fungerande system för uppföljning och utvärdering som säkerställer att verksamheten genomförs enligt uppdrag och att hållbarhet och kvalitet säkras. Uppföljningsmyndighet och rutiner kan med fördel följa Folkbildningsrådets normala arbetsmodell.

RIO, Ofi, Fhf Kommentarer

SOU 2019:13: Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning - världens möjlighet

1. Förtydliga folkbildning generellt och statsbidragsberättigad folkbildning

I remissunderlaget benämns folkbildning både som folkbildning generellt inom det civila samhället, men också som det arbete som sker inom den statsbidragsberättigade verksamheten på folkhögskolor och studieförbund. Det är viktigt att förtydliga vad som avses i skrivningarna om folkbildning.

I 2017 års delbetänkande lyfte Agenda 2030-delegationen ett förslag om en nationell folkbildningskampanj. I delbetänkandet var det oklart vilken typ av folkbildning som avsågs, denna oklarhet kvarstår i remissen.

Under 15:2 "Kommunikation till grund för folkbildning om Agenda 2030" finns det flera stycken där det vore bra att förtydliga vilken typ av folkbildning som avses:

- *Folkbildningen når en mångfald av människor och skapar engagemang för att påverka och förändra sin livssituation och delta i samhällsutvecklingen.*
- *Folkbildningen är en av förklaringarna till varför det medborgerliga engagemanget i det svenska samhället varit så omfattande och stabilt under många år.*
- *Folkbildande insatser för Agenda 2030 kan bidra till att öka individens kunskap och bildning både för personlig utveckling och för ökad delaktighet i samhället.*

2. Lärande för hållbar utveckling och folkhögskolornas roll inom LHU

Utbildning och bildning är en förutsättning för att kunna uppnå målen i Agenda 2030. Vi uppmuntrar det fokus som finns på lärande för hållbar utveckling och vill också lyfta folkhögskolornas roll i detta.

I remissen föreslås att Skolverket ska få i uppdrag av regeringen att ta fram förslag gällande kompetenshöjande och stödjande åtgärder för pedagoger och skollära om lärande för hållbar utveckling utifrån Agenda 2030, med fokus på förskola, grundskola och gymnasieskola. Här ser vi även pedagoger och personal på folkhögskolor som en viktig målgrupp för kompetenshöjande åtgärder.

Folkhögskolornas verksamhet ligger redan mycket i linje med vad utredningen föreslår. De 156 folkhögskolorna når många grupper i samhället, både de som stått långt ifrån utbildning och arbetsmarknad, nyanlända, personer med funktionsvariationer, unga och gamla både i stad och landsbygd. Genom den nationella spridningen och möjligheten att nå de som annars inte tar del av utbildning finns en unik möjlighet att öka kunskapen om en hållbar utveckling. Det gäller både social hållbarhet och en klimatmässig hållbarhet.

Nära 100 av de 156 folkhögskolorna har aktivt deltagit i satsningar kring Agenda 2030 genom utbildningar av personal, kurser för deltagare, omställning av kök och fastigheter. Specifika kurser på folkhögskolor med inriktning på hållbarhet fyller också en viktig roll i att skapa engagemang och ett aktivt medborgarskap kring centrala hållbarhetsfrågor, och där skapas en spetsfunktion hos deltagarna som ambassadörer för hållbarhetsfrågor.

Folkhögskolorna vill och kan vara ett värdefullt bidrag inom bildning och utbildning inom Agenda 2030 i Sverige. Folkhögskolorna är en arena där både personal och deltagare idag får fortbildning och djupare kunskaper om hela Agendan, och kan vara en plats där personer får utbildning som sedan förs vidare. Folkhögskolorna i Sverige kan och vill också vara en resurs i att utbilda utbildare inom Agenda 2030 och hållbar utveckling inom tex kommuner och regioner.

Därför vill vi betona en fortsatt satsning på folkhögskolornas pedagoger, och att folkhögskolorna utifrån sina erfarenheter är en viktig aktör i arbetet med lärande för hållbar utveckling, för att uppnå målen i Agenda 2030.

Vi föreslår också att folkhögskolorna ges ett särskilt uppdrag att utbilda civilsamhällets organisationer och offentliga förvaltningar i och omkring Agenda 2030, "Hur skapar vi hållbarhet".

3. Folkbildning och icke-formellt lärande

Under rubriken Folkbildning och icke-formellt lärande (13:2) lyfts det ickeformella lärandet för att öka kunskapen om hållbar utveckling, inte minst när det gäller förändrade attityder och beteenden. Civila samhället lyfts fram som genomförare av ickeformell utbildning inom ramen för sina verksamheter. Här lyfts även vikten av folkbildning för att öka kunskapen om hållbar utveckling och att civilsamhället har en roll i detta.

Vi ser positivt på skrivningarna om vikten av folkbildning för att öka kunskapen om hållbar utveckling, men skulle vilja se ett förtydligande på vad som avses.

4. Forskning och innovation i relation till Agenda 2030

Regeringen föreslås inför nästa forskningsproposition uppdra åt universitet, högskolor och andra relevanta myndigheter att belysa forsknings- och innovationsbehov i relation till Agenda 2030.

Som tillägg till det vill vi också poängtera behovet av en ökad folkbildningsforskning och forskning om det ickeformella lärandets betydelse för förverkligandet av Agenda 2030. Detta genom ett särskilt fokus på folkhögskolornas verksamhet kring förverkligandet.

Agenda 2030 visar väldigt tydligt att behovet av satsningar på vuxnas utbildning och lärande är väldigt stort men det finns idag få forskningsinsatser på området.

Sverige är ett av få länder som satsar mycket på vuxnas utbildning och bildning. Vi tror därför att Sverige också kan och bör vara ett av de länder som satsar på forskning kring vuxnas lärande i relation till Agenda 2030.

5. Samverkan mellan olika aktörer och civilsamhällets roll

Agendan måste genomföras genom ett brett partnerskap och vi välkomnar de formuleringar som finns om samverkan mellan olika parter.

Civilsamhället och folkrörelserna har en viktig roll i genomförandet av Agenda 2030, vilket också är tydligt i remissunderlaget. Vi ser också positivt på remissens förslag på både ökad dialog och kompetensutveckling av civilsamhällets aktörer.

Folkhögskolorna har en djup förankring i det svenska civilsamhället. Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation fanns med bland de 82 civilsamhällesorganisationer som tog fram en gemensam avsiktsförklaring för Agenda 2030. Vi vill betona att folkbildningen kan och vill ta en aktiv roll som civilsamhällesaktör i arbetet för att uppnå de globala målen, både på lokal, regional och nationell nivå.

Civila samhällets aktörer, däribland folkhögskolorna, arbetar aktivt utifrån att ingen ska lämnas utanför. Statens syfte med folkbildningen/folkhögskolornas verksamhet är att utjämna utbildningsklyftor, skapa delaktighet och aktiva samhällsmedborgare.

Folkhögskolorna är en plattform för över 100 000 människor som går kurser och kommer i kontakt med folkhögskolornas verksamhet varje år. I relation till delmål 4:7 gör folkhögskolorna ett stort arbete genom kurser för nyanlända, att personer som står längst ifrån arbetsmarknad och studier integreras i ett sammanhang där de får en ny eller andra chans att utbilda sig och bli aktiva samhällsmedborgare.

Folkhögskolorna har också ett brett nätverk av samarbetsorganisationer i civilsamhället runt om i världen och har byggt en stark grund kring samverkan för vuxnas rätt till lärande/utbildning och jämställdhet, genom särskilt fokus på kvinnors utbildning.

Regeringen föreslås aktivt verka för att främja samverkan mellan det offentliga och civila samhället och för idéburna offentliga partnerskap i frågor av betydelse för genomförandet av agendan. Även här bör folkbildningen och folkhögskolorna synas.

6. Kommuner och landsting centrala för genomförandet, folkhögskolorna en viktig del

Kommuner och landsting ses som centrala för genomförandet av agendan. De förväntas göra ett aktivt arbete för att arbetet för hållbar utveckling ska integreras i styrning och ledning samt arbeta med kunskapsspridning och kompetenshöjande åtgärder, samt utveckla nya metoder för medborgardialog.

Vi ser att folkhögskolorna som kunskapscentrum och mötesplatser är viktiga i det här arbetet. Både de 42 offentligägda folkhögskolorna, men också de 114 folkrörelseägda folkhögskolorna.

I de regionala Agenda 2030-forum som föreslås ska genomföras bör därför också folkhögskolorna och folkbildningen ha en aktiv roll.

Folkhögskolorna kan och bör delta i och stärka det lokala/regionala arbetet med implementering av Agenda 2030. Det bör finnas en tydlig skrivning från regeringen och tillskjutande av resurser till folkhögskolorna i genomförandet av en sådan satsning. Långsiktighet i bidragsgivningen ökar uthålligheten och möjligheten att bygga kunskapscentrum kring Agenda 2030.

Stefan Attefall
Ordförande, Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation

Thomas Nilsson
Ordförande, Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation

Peter Högberg
Ordförande, Folkhögskoleföreningen inom SKL